

Posudek vedoucího diplomové práce

Adam Dlabola – Allmende Kontor na Tempelhofském poli: Od letiště až k městským zahradám

Vedoucí práce: Tomáš Samek, Ph.D.

Diplomová práce Adama Dlaboly se zabývá plánováním městského prostoru, který se rozprostírá na ploše zavřeného letiště Berlín-Tempelhof a který se jako obrovské prostranství v centru mezinárodní metropole zákonitě stal ve fyzickém, sociálním i politickém smyslu prostorem soupeření různých aktérů a jejich představ o tom, jak by toto místo mělo být v budoucnu uspořádáno a využíváno. Odtud jedna z výzkumných otázek: Jakým způsobem vybraní aktéři produkují a konstruují významy spojené s plánováním areálu?

Jak vůbec vymezit takové aktéry a jaké konceptuální nástroje nabízí vybrané segmenty společenských věd k uchopení procesu tak rozsáhlého co do času, prostoru i co do množství činitelů a vlivů, které se na něm podílejí? Ze všech přístupů, které se v práci vyskytují, patrně nejvýrazněji vystupuje koncept *práva na město*; to autor pojímá především jako právo zapojit se do jeho plánování. Samo plánování je tu v souladu s koncepcemi objevenými se po *communication turn* a do jisté míry i v souladu s vývojem Berlína posledních dekád pojímáno jako plánování participativní a komunikativní.

Metodologicky autor používá sledování dialogické sítě, prvky diskurzivní a v omezené míře i sémiotické analýzy, rozbor prospektů, map a obrazových reprezentací, *go-along* procházky a zúčastněné pozorování či přesněji: různé mody pozorování s proměnlivými stupni účasti. Jako hlavní aktéry sporu o budoucí podobu Tempelhofského pole si autor vybírá za prvé berlínský Senát, tedy rameno municipální exekutivy, která do velké míry podléhá tlaku podnikatelské lobby; za druhé proti Senátu povětšinou se angažující občanskou iniciativu *100% Tempelhofer Feld*. Toto mocenské schéma by bylo poněkud černobílé, kdyby nebralo v potaz ještě třetího aktéra – každodenní prostorové praktiky současných uživatelů tempelhofského prostranství, mezi nimiž se autor soustředí především na místní zahrádkařící komunitu *Allmende Kontor*. Záměrně říkám „zahrádkařící“ a nikoli „zahrádkářskou“, protože jde o společenství, které se liší od toho, co si v českém diskurzivním okruhu představíme, když se vysloví „zahrádkáři“.

Přes autorovy zjevné sympatie k této komunitě, jejíž se stává postupně součástí, se v samém závěru práce dokáže distancovat od svého stranického zaujetí a podává možné trajektorie budoucího vývoje Tempelhofského pole způsobem, který je s to nahlédnout legitimitu všech zúčastněných stran sporu včetně těch, jimž sám příliš nefandí (třeba neoliberalní tlaky berlínské radnice). Tato schopnost sblížit se s aktéry terénu a posléze se dokázat od svého zaujetí odpoutat je cenná, byť mohla být analyticky ještě víc vytěžena: závěr práce je až příliš stručný. K silným stránkám díla patří četná sebereflexivní místa a zejména na několika místech prokázaná schopnost multidimenzionálního uvažování o zkoumaném prostoru jako o vztahu mezi dvěma sociálními-*cum*-fyzickými prostory: tím autorovým a tím, který je předmětem jeho výzkumu.

Diplomant si všímá a reflektuje, že změny praxe plánování jdou ruku v ruce s tendencemi v teorii prostorového plánování v sociálních vědách. To může spatřit i díky poměrně unikátní souhře okolností: svou práci v terénu kombinuje se studiem antropologických teorií městského prostoru v seminářích dvou berlínských univerzit – Humboldtovy a Technické. Část materiálu pro rozhovory tak získává díky profesionálně vedeným interview v rámci těchto seminářů s aktéry ovlivňujícími budoucnost Tempelhofu. Že je v takovém přístupu zároveň i jisté riziko, je zřejmé – a je dobré, že ho autor zčásti dokáže popsat a přesvědčivě podat. Na některých místech je text přímo ukázkou toho, jak teorie strukturuje terén a naopak.

Oceňuji autorovu citlivost při interkulturní přenášení poznatků z jednoho jazykového prostředí do druhého a vědomí vlastní situovanosti, kterou adekvátně popisuje a přiznává i úskalí své výzkumné pozice. V tomhle směru je práce velmi poctivá.

Na druhou stranu má několik nedostatků, z nichž zmíním ty, jež považuji za nejpodstatnější: První puklina je v architektuře textu: jeho první část je jiná než druhá, která následuje a jež je živější, víc prodchnutá konkrétní terénem, zajímavější a daleko líp se čte. Text působí dojmem dvou dílů, které vzdor vzájemným odkazům a provázanosti nedokázaly srůst v jednotný celek: přeryv mezi tím, co čteme do strany 39 a co počínaje čtyřicátou stranou, je poměrně výrazný.

Některé teorie, o nichž autor v úvodu hovoří jako o důležitém nástroji své analýzy, pak využívá vcelku málo – např. sociologie vědění je představena jako klíčový úhel pohledu, ačkoli následující text se k ní vrací spíš jen implicitně a dává daleko víc přednost jiným konceptuálním rámcům.

Nejsem jist tím, že je Andersonův pojem *imagined community* vhodný pro charakterizaci společenství *Allmende Kontor*. Naštěstí tomu autor věnuje jedinou větu a nevyvozuje z tohoto problematického tvrzení zásadnější závěry.

Některé formulace jsou ne zcela jasné. Na přelomu stran 28 a 29 nalezneme též odstavec dvakrát. Na jednom místě vypadlo jméno informačního partnera.

Co do použitých teoretických přístupů by myslím méně bylo více: autor občas neústrojně přepíná mezi různými teoretickými rámci dřív, než stihne dovést do konce důkladnou analýzu prováděnou aplikací jednoho z nich. Vzdor všem dobrým postřehům, poměrně dlouhému pobytu v terénu, znalosti mnoha současných teorií utváření městského prostoru a dalším přednostem působí práce trochu rozháraně.

Po zvážení kladů a záporů práci **doporučuji k obhajobě a navrhuji pro ni známku velmi dobře.**

V Praze dne 9.9. 2016

Tomáš Samek